

Burgemeester en wethouders

Datum 4 juni 2024

Onderwerp

Opvang vluchtelingen in De Wolden

Wij willen

Een handelingskader voor de opvang van vluchtelingen dat past bij De Wolden.

Wij besluiten

1. In te stemmen met het 'Handelingskader opvang vluchtelingen'.
2. De raad voor te stellen in te stemmen met 'Handelingskader opvang vluchtelingen'.
3. In te stemmen met de voorgestelde communicatie.

Want

1. Met het 'Handelingskader opvang vluchtelingen' wordt op een transparante wijze richting gegeven aan de manier waarop De Wolden de verschillende doelgroepen komende jaren wil opvangen en huisvesten.

Het handelingskader biedt richting om deze vraagstukken te beantwoorden. Hiermee willen we niet alleen duidelijkheid verschaffen naar de samenleving maar ook alle betrokken partijen uitnodigen om daar invulling aan te gaan geven.

2. Met de behandeling en besluitvorming van het 'Handelingskader opvang vluchtelingen' wordt tegemoetgekomen aan de wens van de raad om kaders te stellen over dit beleidsonderwerp.

Een aantal raadsleden heeft op 11 januari 2024 tijdens de informatiebijeenkomst over de opvang van vluchtelingen aangegeven dat er behoefte is aan een beleidskader dat helpend is bij de uitvoering van de verschillende opvangvraagstukken.

3. Goede en zorgvuldige communicatie over dit onderwerp draagt bij aan begrip en draagvlak in de samenleving en past bij een betrouwbare en transparante overheid.

Maar

Er zijn bij dit handelingskader ook een aantal kanttekeningen te plaatsen.

1a. Op 16 mei jl. hebben de formerende partijen een hoofdlijnenakkoord gesloten. Een van de onderdelen van het akkoord gaat over meer grip op asiel en migratie. Er komt een tijdelijke Asielcrisiswet. Een van de maatregelen die daaruit voortvloeit is de intrekking van de Spreidingswet. Dat betekent dat de evenredige spreiding van asielzoekers over alle gemeenten op losse schroeven komt te staan en daarmee ook de provinciale opgave. Veel maatregelen bij dit onderdeel van het akkoord moeten nog worden uitgewerkt. Het is dus nog onduidelijk wat dit gaat betekenen voor de opgave. De Spreidingswet is nog steeds van kracht. Op provinciaal niveau wordt voorlopig vastgehouden aan de opgave zoals die er nu ligt.

1b. Voor de opvang van asielzoekers wordt voorgesteld om dat te doen in kleinschalige opvanglocaties (maximaal 20 bedden). We hebben daar tot nu toe in Zuidwolde goede ervaringen mee. De definitie van kleinschalige opvang die De Wolden hanteert is een andere dan die COA hanteert. Met reguliere kleinschalige opvang bedoelt COA-locaties van rond de 150 plekken of kleiner en met een looptijd van bij voorkeur meer dan 5 jaar.

Er zijn twee basisvarianten; een dependance van een azc in de buurt en als die er niet is, een zelfstandige locatie. Op kleinschalige locaties wonen bewoners zelfstandiger dan op een azc omdat er geen vaste begeleiding aanwezig is en ze voor bijvoorbeeld een doktersbezoek, taallessen of recreatie of naar de hoofdlocatie of gemeentevoorzieningen gaan. Het COA selecteert de bewoners. Vanaf 100 bewoners is er permanente beveiliging aanwezig. Er is geen blauwdruk voor kleinschalige opvang, het is altijd maatwerk. In 2024 is er ruimte voor 20 pilots. Hierin wordt gekeken naar wat werkt en haalbaar is.

Opgemerkt moet worden dat uit gesprekken met COA naar voren is gekomen dat zij, gezien de grootte van de voorgestelde opvanglocaties (maximaal 20 personen), dan niet de regie gaan voeren maar dat die bij de gemeente komt te liggen. Om regie te kunnen voeren op al die kleinschalige locaties is veel menskracht nodig. Denk hierbij aan coördinatie, vervoer en woonbegeleiding. Het is zeer de vraag of deze kosten door het COA worden vergoed. Dit vraagt om nader overleg en afstemming met COA.

1c. Nederlandse gemeenten hebben een opgave in het huisvesten van statushouders. Vanwege schaarste aan beschikbare woningen lukt het de laatste jaren niet om te voldoen aan de hele opgave. Dat geldt ook voor De Wolden. Dat betekent dat statushouders, die gekoppeld zijn aan De Wolden, langer dan noodzakelijk in asielzoekerscentra blijven. Om de asielketen te ontlasten en de inburgering van statushouders zo snel mogelijk te starten wordt voorgesteld om een tussenvoorziening te organiseren voor de statushouders die nog niet geplaatst kunnen worden in een reguliere woning. Voor de financiering van deze tussenvoorziening kan gebruik worden gemaakt van de Hotel- en accommodatieregeling (HAR) of door de statushouder huur te laten betalen. Met de Hotel- en Accommodatieregeling (HAR) kunnen gemeenten per statushouder eenmalig een vast bedrag ontvangen. Dit bedrag stelt de gemeente in staat om tot 6 maanden tijdelijk onderdak en adequate begeleiding voor statushouders te bekostigen. Het exacte bedrag kan variëren, maar het is bedoeld om de kosten van huisvesting en ondersteuning te dekken tijdens het wachten op definitieve huisvesting. Het kan voorkomen dat statushouders niet binnen 6 maanden de beschikking krijgen over definitieve huisvesting. In die gevallen komen de kosten voor rekening van de gemeente.

Opgemerkt moet worden dat in het hoofdlijnenakkoord is aangegeven dat statushouders geen voorrang meer krijgen bij de toewijzing van huisvesting. Hoe deze maatregel zich verhoudt tot de gemeentelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders is nog onduidelijk. In provinciaal verband zal daar verder over worden gesproken.

Achtergrond

De afgelopen jaren heeft De Wolden meerdere verzoeken ontvangen om Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders op te vangen en te huisvesten. De Wolden heeft daarin haar verantwoordelijkheid genomen door meerdere doelgroepen op te vangen en te huisvesten. In zijn algemeenheid is de opvang van de verschillende doelgroepen goed verlopen. Nu we de opgave voor de komende jaren eerder zien toenemen dan afnemen is het wenselijk en transparant om een handelingskader te laten vaststellen. Het handelingskader gaat niet alleen over de opgave maar vooral over hoe we daar de komende jaren invulling aan gaan geven, rekening houdend met wat passend is bij De Wolden. Een overzicht van de doelgroepen die we opvangen en de opgave is als bijlage bij het handelingskader gevoegd.

De financiële gevolgen zijn

Het vaststellen van het handelingskader heeft geen directe financiële gevolgen. Voor de uitvoering volgens het handelingskader geldt dat de financiële regelingen vanuit het rijk toereikend moeten zijn. In alle andere gevallen worden voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Alternatieven

Het alternatief is om nog geen handelingskader vast te stellen, in afwachting van concrete maatregelen van het nieuwe kabinet om grip te krijgen op asiel en migratie. Dat betekent vooralsnog een afwachtende houding ten opzichte van het opvangen van

asielzoekers en/of het huisvesten van statushouders. Wanneer meerdere gemeenten dit gaan doen zal dat tot gevolg hebben dat de opvangcapaciteit in Ter Apel en de azc's onvoldoende zal zijn en er weer mensonterende situaties gaan ontstaan. Dit alternatief is niet wenselijk.

Participatie

Het handelingskader gaat niet alleen over opvang en huisvesting maar ook over onderwijs, zorg, participatie, informatievoorziening, welzijn, leefbaarheid, zingeving, veiligheid en werk. Aandacht voor al deze aspecten verhoogt de kans op succesvolle integratie en draagvlak in de samenleving. Daarom is voor de totstandkoming van het handelingskader gekozen om input op te halen bij een brede vertegenwoordiging van de samenleving. Op donderdag 18 april jl. heeft een informatiebijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers van diverse partijen. Na een informatief deel over de doelgroepen en de opgave zijn bovenstaande thema's aan de orde gekomen. Een samenvatting van deze bijeenkomst is als bijlage bij dit collegevoorstel gevoegd. Bij de uitvoering worden de bewoners, ondernemers en alle andere partijen betrokken.

Communicatie

Voor begrip en draagvlak is het van belang om de inwoners hierover goed en zorgvuldig te informeren, te betrekken en aan te geven hoe het vervolgproces eruit gaat zien.

De communicatie ziet er dan als volgt uit.

1. De betrokken partijen die deelgenomen hebben aan de informatiebijeenkomst van 18 april jl. te informeren over het collegebesluit en het raadsvoorstel.
2. Na vaststelling van het handelingskader door de raad de dorpen afzonderlijk hierover informeren.
3. Persbericht

Planning

Na vaststelling van het handelingskader en de communicatie hierover wordt in het tweede helft van het jaar gezocht naar geschikte locaties voor de opvang van de verschillende doelgroepen en in samenwerking met partijen invulling gegeven aan de opgave. Dat gaan we gefaseerd doen.

Bijlagen

1. Handelingskader opvang vluchtelingen gemeente De Wolden
2. Samenvatting informatiebijeenkomst d.d. 18 april 2024
3. Raadsvoorstel handelingskader opvang vluchtelingen gemeente De Wolden
4. Concept ontwerp raadsbesluit
5. Persbericht